5. 3. 2012

ID: 81205

Vedení účetnictví

Pověří-li statutární orgán vedením účetnictví jinou osobu, je jeho povinností nejen prověřit, zda jde o osobu kvalifikovanou a vytvořit jí podmínky pro výkon funkce, ale také výkon svěřené působnosti efektivně kontrolovat. K vytvoření předpokladů pro výkon svěřené působnosti – vedení účetnictví – patří i zajištění toho, že podklady, které pověřená osoba dostane, jsou úplné, správné a pravdivé.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 134/2011, ze dne 25.1.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně K. Software, s. r. o. „v likvidaci“, se sídlem v O., zastoupené Mgr. P. K., advokátem se sídlem v O., proti žalovanému Ing. M. M., zastoupenému JUDr. J.M., advokátem se sídlem v O., o zaplacení 121.656,- Kč, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 28 Cm 54/2007, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. února 2010, č. j. 8 Cmo 232/2009-173, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. února 2010, č. j. 8 Cmo 232/2009-173 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. května 2009, č. j. 28 Cm 54/2007-134 se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud výrok I. rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. května 2009, č. j. 28 Cm 54/2007-134, kterým tento soud zamítl žalobu o zaplacení 121.656,- Kč, změnil výrok II. tohoto rozsudku o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud se především zabýval námitkou podjatosti soudkyně rozhodující v prvním stupni a uzavřel, že námitka není důvodná, neboť žalobkyně namítala okolnosti spočívající v postupu této soudkyně v řízení, což dle ustanovení § 14 odst. 4 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) nemůže být důvodem vyloučení soudce.

Dále pak se – s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 14/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2005“) – ztotožnil s posouzením věci soudem prvního stupně, který dovodil, že žalobkyni dosud žádná škoda nevznikla, když v řízení před soudem prvního stupně nebylo prokázáno, že by žalovanou částku, jakožto doměřenou daňovou povinnost, Finančnímu úřadu Ostrava II zaplatila. V této souvislosti dovodil, že rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 65/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 65/2008“) v projednávané věci použitelný není, neboť neřeší otázku vzniku škody, která „byla v předmětné věci prokázána“, ale odpovědnost členů představenstva za způsobenou škodu, nemůže-li společnost pro nedostatek majetku uspokojit nároky poškozených osob.

Odvolací soud se, s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1773/2006 (uveřejněné, stejně jako ostatní dále odkazovaná rozhodnutí na webových stránkách Nejvyššího soudu), ztotožnil i se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaný jednal s péčí řádného hospodáře, když vedením účetnictví a podáním daňového přiznání pověřil kvalifikované osoby.

A konečně odvolací soud nepřisvědčil ani dalším námitkám žalobkyně a uzavřel, že soud prvního stupně neporušil žádnou povinnost stanovenou mu procesními předpisy, neprovedl-li ve věci další

dokazování. Tím, že přesvědčivě odůvodnil závěr o zamítnutí žaloby, nepochybil, nevypořádal-li se v odůvodnění rozsudku s tím, proč neprovedl jiné jednotlivé důkazy označené k prokázání jiných tvrzení než vzniku škody.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, v němž co do jeho přípustnosti odkázala na ustanovení § 273 odst. 1 písm. a) o. s. ř., když dovozuje, že rozsudek odvolacího soudu je, co do obsahu, rozsudkem měnícím, co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř.

Otázku zásadního právního významu dovolatelka spatřuje především v posouzení, „zda je možné v odůvodnitelných případech vyloučit soudce z důvodů, jež ustanovení § 14 odst. 4 o. s. ř. vylučuje, např. pro ústavní nekonformnost“.

Za zásadně významné považuje i posouzení, zda je podmínkou vniku škody to, že byla daň z příjmů právnických osob, jejímž vyměřením (podle jejího názoru) vznikla společnosti škoda, státu uhrazena či nikoliv a tvrdí, že ke škodě došlo snížením aktiv (majetku) společnosti na základě toho, že o neexistující pohledávce jako o aktivu (majetku) a dodatečně vyměřené dani jako pasivu (závazku) dovolatelka v účetnictví účtovala.

Dovolatelka považuje za právně významné i posouzení, zda k průkazu toho, že žalovaný jednal s péčí řádného hospodáře, postačí, pověřil-li vedením účetnictví a podáním daňového přiznání kvalifikované osoby.

Nad rámec shora uvedeného vznáší dovolatelka i řadu námitek týkajících se procesních pochybení soudu a pochybení ve zjišťování skutkového stavu věci.

Ze všech uvedených důvodů dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu a spolu s ním i rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) dovolání přípustné není, neboť odvolací soud nevymezil obsah posuzovaného právního vztahu účastníků, ani jejich práva a povinnosti, oproti rozsudku soudu prvního stupně odlišně (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 52/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Dovolání však je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a je i důvodné.

I. K vyloučení soudce

Otázku rozšíření důvodů, pro které lze vyloučit soudce z projednávání věci nad rámec uvedený v ustanovení § 14 odst. 1 o. s. ř. Nejvyšší soud za zásadně právně významnou nepovažuje, neboť z uvedeného ustanovení je zcela zjevné, že vymezuje důvody vyloučení soudce taxativně. K tomu Nejvyšší soud dodává, že závěr zastávaný dovolatelkou by vedl k porušení článku 38 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod číslem 2/1993 Sb.).

II. Ke vzniku škody

Zásadně právně významnou však soud shledává otázku posouzení okamžiku vzniku škody společnosti za situace, kdy společnost vzniklý závazek neuhradila proto, že je v platební neschopnosti.

K tomu Nejvyšší soud uzavírá, že tvrzení odvolacího soudu, že ve věci R 65/2008 byla škoda prokázána, a jeho závěry proto nelze vztáhnout na projednávanou věc, není bez dalšího správný. V odkazovaném rozsudku odvolací soud dovodil, že žalobkyni škoda nevznikla, neboť ke zmenšení jejího majetku a tedy ke vzniku škody by došlo až „uspokojením podílníků z titulu jejich nároku na náhradu škody vůči ní“. Nejvyšší soud pak dospěl k závěru, že za situace, kdy společnost, i když

uznává závazek k náhradě škody, která vznikla podílníkům v důsledku porušení povinnosti členy jejího statutárního orgánu, nemá dostatek prostředků k tomu, aby tuto škodu uhradila, nelze vázat okamžik vzniku práva podílníků domáhat se na členech představenstva dovolatelky uspokojení z titulu ručení na to, že nejprve musí společnosti vzniknout škoda ve smyslu R 14/2005, neboť při takovém závěru by v důsledku platební neschopnosti žalobkyně nikdy podílníkům vůči členům představenstva nárok na uspokojení z titulu ručení nevznikl. Dále pak Nejvyšší soud dovodil, že takový závěr by byl v příkrém rozporu nejen s dikcí, ale i s účelem ustanovení § 194 odst. 6 obch. zák. Znamenal by totiž, že pro členy představenstva je výhodné navodit ve společnosti stav platební neschopnosti (a představenstvo se nepochybně na vzniku takového stavu podílet může) a tím se vyhnout důsledkům svého nezákonného jednání.

Obdobný závěr lze učinit ohledně vzniku škody za situace, kdy byl na majetek dovolatelky prohlášen konkurs a dovolatelka tedy nemůže vzniklý dluh uhradit. I na takový stav lze nepochybně aplikovat závěry R 65/2008 v tom smyslu, že by bylo v příkrém rozporu s dikcí a účelem právní úpravy odpovědnosti orgánů obchodních společností za škodu v obchodním zákoníku, dovozovat, že dokud společnost vzniklý dluh neuhradí, škoda ji nevznikla. Takový závěr by totiž znamenal, že orgány obchodních společností v konkursu nebudou odpovídat za nezákonné jednání, kterým poškodily společnost a které případně mohlo i vést k prohlášení konkursu. I v tomto případě tedy lze dovodit, že pro orgán společnosti, který jí způsobil škodu, by bylo výhodné navodit ve společnosti stav platební neschopnosti vedoucí k prohlášení konkursu a tím se vyhnout důsledkům svého nezákonného jednání.

III. K pověření vedením účetnictví

Správné nejsou ani závěry odvolacího soudu týkající se průkazu porušení péče řádného hospodáře. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení ze dne 24. března 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005) plyne, že pověří-li statutární orgán vedením účetnictví jinou osobu, je jeho povinností nejen prověřit, zda jde o osobu kvalifikovanou a vytvořit jí podmínky pro výkon funkce, ale také výkon svěřené působnosti efektivně kontrolovat. Zda tomu tak v projednávané věci bylo, soud prvního stupně ani odvolací soud nezjišťovaly a spokojily se pouze s tím, že šlo o osobu kvalifikovanou, resp. že tuto skutečnost dovolatelka nezpochybnila.

K tomu je ještě třeba dodat, že k vytvoření předpokladů pro výkon svěřené působnosti – vedení účetnictví – patří i zajištění toho, že podklady, které pověřená osoba dostane, jsou úplné, správné a pravdivé. Pro posouzení toho, zda došlo k porušení péče řádného hospodáře v projednávané věci je proto stěžejní, zda informace poskytnutá osobě pověřené vedením účetnictví o tom, že prokurista dluží společnosti částku vedenou v účetnictví, byla správná a pokud správná nebyla, kdo za její chybné zaúčtování odpovídá, zda účetní, která o této částce účtovala ač ji k tomu nebyly poskytnuty potřebné účetní doklady, či ten, kdo ji poskytl nepravdivé podklady (či za jejich poskytnutí odpovídá).

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2, věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.), aniž se zabýval námitkami dovolatele týkajícími se tvrzených procesních pochybení odvolacího soudu.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)